

39. Puutavara- ja polttoainetoimisto

Yleistilanne

Hiilen ja polttoöljyn käyttö lisääntyi ja yleistyi jatkuvasti v. 1954 sisämaankin kulutuskeskuksissa. Halkojen hakkuu oli hyvin vähäistä, koska menekkiä ei ollut ja polttopuun hinta ei vastannut kustannuksia. Metsien jättepuiden käytöstä onkin maassamme muodostumassa toistaiseksi pulmakysymys, johon ratkaisu ehkä löytynee paremmin teollisuuden raaka-aineena käytön kuin polttopuuna käytön alalta.

Puuteollisuudelle kertomusvuosi oli suotuisa. Sahateollisuuden tuotteiden kysyntä oli hyvä ja hinnat kiintenivät jatkuvasti tehden hinnan nousu lajittelemattomalle (u/s) männylle noin 5 puntaa standartille. Metsien hinnat nousivat myös edellisen vuoden ostohintoihin verrattuna noin 15—20 %. Poikkeuksellisen sateisen kesän vuoksi esiintyi lautarhoissa tavarain pilaantumista, mikä ulosvientilaivauksissa aiheutti reklamatioita ja hinnanalennuksia.

Metsätyömailla esiintyi sesonkiaikoina työvoiman puutetta. Viranomaisten määräyksillä metsätyöpalkkoja korotettiin kertomusvuoden aikana yhteensä noin 20 %. Muilla työmailla palkat ja työolot yleensä pysyivät tasaisina.

Hankinta

Pinotavara. Kertomusvuoden alussa olivat pinotavaravarastot vielä noin kahden vuoden normaalikulutusta vastaavat. Keskenäisiä hankintoja ei käytännöllisesti katsoen ollut lainkaan, ainoastaan muutamia edelliseltä hankintakaudelta jääneitä eriä oli metsistä ajamatta. Uusia pinotavaravaraostoja ei kertomusvuoden syksyyn mennessä toimitettu, lukuunottamatta metsäosastolta vastaanotettuja, kaupungin omista metsistä hakattuja halkoja (n. 8 500 m³) sekä V. J. Pelkoselta ostettua 5 000 m³:n koivuhalkoerää. Omista sahatukki- ja erikoispuuhankinnoista tuli lisäksi latvapinotavaraa n. 4 500 m³.

Kivennäispolttoaineiden käyttöä säännöstelemällä laskettiin vanhan halkovaraston tulevan loppuunkulutetuksi keväällä 1955 ja tätä silmällä pitäen annettiin piireille lokaan alussa ohje ostaa koivuvaltaisia halkoleimikoita enintään 30 000 m³.

Kertomusvuoden aikana vastaanotettiin pinotavaraa hankkijoilta 15 324 m³, ulosotettiin keskenäisiä hakkuusopimuksia 9 524 m³ sekä valmistettiin pinotavaraa tukki- ja erikoispuiden latvoista 4 560 m³, eli yhteensä 29 408 m³.

Pinotavaravarastot olivat 31. 12. 1954 Helsingissä 12 887 m³ ja liikenneväylillä 64 412 m³, eli yhteensä 77 299 m³.

Annettujen hintaohjeitten puitteissa pystyivät hankintapiirit vuoden loppuun mennessä varaamaan uutta hankintaa varten ainoastaan n. 10 000 m³.

Sahatukki- ja erikoispuuhankinta. Edellisenä vuonna oli sahatukkien ostot käytännöllisesti katsoen lopetettu jo marraskuun puolivälissä. Uusi ostotoiminta aloitettiin kertomusvuoden elokuussa suunnilleen edellisen hankintakauden päättyessä vallinneilla hinnoilla. Kauppojen päättämiseen olivat myyjät kuitenkin syyskuun loppuun asti varsin haluttomia odottaen hintojen nousua.

Valtion tukkihuutokauppatilaisuuden jälkeen 21.—24. 9. ostajat sitten korottivatkin hintojaan 10—20 % ja kauppojen teko vilkastui. Kiihkeintä oli ostotoiminta lokakuussa, jolloin hinnat nousivat korkeimmilleen. Vuoden kaksi viimeistä kuukautta kantohinnat pysyivät tasaisina. Päijänteen rantaleimikoissa ne olivat 95—115 mk/j³.

Uudet ostot tekivät vuoden vaihteessa: sahatukkeja 1 260 000 j³ ja erikoispuita 235 000 j³.

Näiden ostojen, joista n. 400 000 j³ on talven aikana suoraan sahalle ajettavia leimikoita, keskimääräinen kantohinta teki n. 100—105 mk/j³.

Kertomusvuoden aikana toimitettiin sahalle sahatukkeja 1 371 406 j³, joiden keskihinta ilman korkoa ja yleiskuluja teki 121: 70 mk/j³.

Työvoimatilanne. Siitä huolimatta, että työttömiä oli kertomusvuoden alkupuoliskolla maassamme huomattavasti, esiintyi metsätyömailla työvoiman puutetta. Erikoisesti kuoritun tukin teettäminen tuotti vaikeuksia. Tämä johtui lähinnä siitä, että ansio pakkasäällä pyrki tukinteossa jäämään huonommaksi kuin varatyömailla tuntitöissä.

Viranomaisten toimesta metsätyöpalkkoja korotettiin 1. 4. ja 1. 9. yhteensä n. 20 %.

Suotuisan talven ansiosta, mikä erikoisesti auttoi metsäajoissa ja autokuljetuksissa, saatiin hankintatavoitteet loppuunhoidetuiksi ennakkoon arvioituilla kustannuksilla.

Kuljetukset

Rautatiekuljetukset käsittivät: pinotavaraa 3 604 vl, erikoispuutavaraa 583 vl ja sahalta lastattua tavaraa 1 963 vl, eli yhteensä 6 150 vaunulastia. Rautatievaunujen saanti oli säännöllistä.

Maantiekuljetuksissa täydennettiin ajovoimaa kiireellisimpinä aikoina vierailta autoilla. Kannattamattomiksi käyneitä vanhoja kuorma-autoja myytiin 6 kpl ja ostettiin yksi uusi, joten kuorma-autokanta väheni 5 autolla.

Vesikuljetukset. Päijänteen vesistöllä olevan kuljetuslaivaston 8:sta jäljellä olevasta proomusta uusittiin v. 1941 rakennettu »Muisto». Sekä tukkihinaukset että pinotavarakuljetukset Päijänteellä voitiin kokonaan hoitaa omalla kuljetusvälineistöllä.

Tukkeja kuljetettiin kertomusvuoden aikana sahalle: autoilla 408 440 j³ ja vesitse 962 966 j³, eli yhteensä 1 371 406 j³.

Vesitse tuodusta määrästä ajettiin autoilla vesireiteille 415 000 j³, erikoispuiden autokuljetukset olivat noin 280 000 j³.

Pinotavaran kuljetus tapahtui seuraavasti: maanteitse 92 690 m³; vesikuljetus: Päijänteeltä 42 621 m³, Saimaalta 5 417 m³ ja meren rannoilta 333 m³, eli vesikuljetus yhteensä 48 571 m³ sekä rautateitse: pinotavaraa 123 954 m³, erikoispuutavaraa 280 000 j³, sahattua puutavaraa 4 636 std ja haketta ja sahanpurua 43 455 m³.

Saha

Kertomusvuoden aikana sahattiin puutavaraa 5 097 std. Tukkien mittavoitto huomioon ottaen tukkeja käytettiin 211 j³/std.

Puutavaran valmistuskustannukset ja myyntitulojen nettohinta laskettuna tavaralle lautatarhassa muodostuivat seuraavasti: tukit 25 870 mk, välittömät kustannukset sahalalla, joihin sisältyy myös vakuutukset ja verot, 6 365 mk, kulutuskaluston kuoletuksiin 1 340 mk sekä päätoimistossa hoidetut asiat kuten korot, kuoletukset ja poistot, lapsilisä- ja kansaneläkemaksut sekä osuus päätoimiston hallintomenoista 4 685 mk. Hinta lautatarhassa oli täten 38 260 mk/std. Myyntituloja kertyi 36 132 mk ja jätteistä saatu tulo oli 3 764 mk, siis yhteensä 39 896 mk/std.

Lohja-Kotka Oy:n kanssa tehdyn hakesopimuksen mukainen hinta oli joulukuun 1954 alusta 775 mk/m³ v.v. Heinolassa. Haketta toimitettiin kertomusvuoden aikana 28 038 m³.

Työvoimatilanne sahalla oli tyydyttävä. Työntekijöitä oli keskimäärin 60 ja työtuntimäärä oli kertomusvuoden aikana yhteensä 117 517 t. Tapaturmia sattui sahassa 4 tapausta ja tukkien käsittelyssä sekä lastaus- ja purkaustöissä 16 tapausta, jotka kaikki olivat laadultaan lieviä. Sahausten aikana sattuneiden pienempien seisausten yhteenlaskettu aika 51 t 50 min oli alhaisin edellisiin vuosiin verrattuna. Sen sijaan sattui helmikuun lopulla ensi kerran vaikeampi konerikko, kun kehäsahan n:o 2 kiertokangen tappi katkesi, jol-

loin kiertokanki pääsi rikkomaan kehäsahaa. Muuten ovat koneet ja laitteet toimineet hyvin ja tuotantotulokset ovat olleet erittäin hyviä.

Ns. loistehon veloitus sähkönkäyttölaskuissa teki kertomusvuoden aikana 404 160 mk. Sahalle asennettiin kondensaattorit, joiden avulla loistehon muodostumisesta välttyään. Näitten hinta asennus- ja muine kustannuksineen teki 1 431 647 mk.

Tavaran hoitamisen kannalta oli kertomusvuosi vaikea. Viimeisillään olevia lautatarharakennelmia oli vaikea saada pysymään edes välttävässä kunnossa. Lisäksi sääsuhteiltaan erittäin epäedullinen vuosi aiheutti lautatarhalla lisätyötä ja tavarain sinistymistä.

Muuten oli kertomusvuosi sahteollisuudessa yleensä ja erikoisesti tälläkin sahalla tuloksiltaan menestyksellinen.

Myynti ja hinnat

Polttopuujakelu: kaupungin omille laitoksille 131 262 m³ ja yleisölle 28 456 m³, eli yhteensä 159 718 m³. Tästä määrästä toimitettiin pilkottuna 33 083 m³. Koivuhalkojen myyntihinta yleisölle sekä laskutushinta kaupungin laitoksille oli koko kertomusvuoden ajan 1 650 mk/m³. Hiiliä toimitettiin kaupungin taloille 2 473 tonnia.

Paperi- ja kaivospuiden myynti: ulkomaille laivattiin 4 677 m³ ja kotimaisille ostajille 4 279 m³, eli yhteensä 8 956 m³.

Erikoispuutavaraa toimitettiin: kaupungin laitoksille veistettyä hirttä 108 962 jm, veistettyä parrua 31 894 jm, junttapaaluja 6 062 kpl ja ratapölkkyjä 18 011 kpl.

Sahatavaran toimitukset:	Keskiahinta v.v. Heinola	
	std	mk/std
Kaupungin laitoksille	2 681	35 445
Kotimaisille ostajille		
havusahatavaraa.....	487	38 103
koivusahatavaraa	90	35 429
Ulkomaille laivattiin	1 497	39 786

Sahalla oleva puutavaravarasto oli vuoden lopussa 2 106 std.

Halkovarastoja oli kertomusvuoden lopussa jäljellä yhteensä 77 299 m³. Näin ollen voitiin katsoa, että siitä painolastista, jonka viranomaisten toimesta aiheutunut v:n 1951—1952 ylimääräinen halonhankinta aiheutti, oli päästy ja talven 1955 jälkeen halkojen käyttö kaupungin laitoksissa voitaisiin lopettaa sikäli kuin hiilen, koksen ja öljyn käyttö osoittautuisi taloudellisesti edullisemmaksi. Nykyisin polttopuu ei voi taloudellisesti kilpailla tuontipoltoaineitten kanssa. Tämä tilanne tulee epäilemättä pysyväiseksi mikäli tuonti voi jatkua häiriytymättä.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 19. 5. esityksen kuivaamon ja höyryaseman rakentamisesta Heinolan sahan yhteyteen. Valmistelut ja suunnittelutyöt aloitettiin viipymättä. Sopimus kuivaamon koneista ja laitteista tehtiin 18. 10. tukholmalaisen kuivaamoiden erikoisrakentajan AB. Industritorkar -nimisen yhtiön kanssa. Tarvittavan tuontilisenssin saantivaikeuksien vuoksi tämän sopimuksen vahvistaminen siirtyi kuitenkin seuraavaan vuoteen. Ainoastaan höyryaseman savupiipun rakentaminen voitiin toteuttaa kertomusvuoden aikana.

Vesialueen jakoasiat edistyivät kertomusvuoden aikana odotettua suotuisemmin. Loppukokouksissa hyväksyttiin palstojen sijoitukset yksityiskohdissaan, ainoastaan yhden osakkaan ilmoittaessa jatkuvasti tyytymättömyyttä. Ennen valitusajan loppua ilmoitti hänkin tyytyvänsä tehtyihin päätöksiin, eikä käyttänyt valitusoikeuttaan. Toimitusviranomaiset voivat näin ollen toimittaa palstojen rajojen käynnin ja pyykittämisen v:n 1955 aikana.

Vireillä olleessa oikeudenkäynnissä, joka koski Heinolan sahalla kaupungin käyttöön otetun puutavaran vapauttamista liikevaihtoverosta, annettiin korkeimman hallinto-oikeuden päätös 15. 9. Päätös oli kielteinen. Liikevaihtoverolain muutoksella vapautettiin sahattu ja höylätty puutavara liikevaihtoverosta 4. 12. 1954 alkaen.